

Gönderim Tarihi: 12.08.2014

Kabul Tarihi: 08.10.2014

GÜNTER GRASS'IN YENGEÇ YÜRÜYÜŞÜ NUVELİNE ANLATIM TEKNİKLERİ AÇISINDAN BİR YAKLAŞIM An Technical Approach to Günter Grass Novel Crabwalk

Şenay KAYGIN

Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü
sekaygin@hotmail.com

Öz

Bu yazıdaki asıl amaç Günter Grass'ın Yengeç Yürüyüşü nuvelindeki anlatım tekniklerini saptarken, yapıtı farklı bir açıdan ele alarak değişik bir yorum getirebilmektir. Yazar; bu nuvelde kullandığı teknikler ile olayların, olguların ve insanların okur üzerinde etkili izlenimler bırakmasına olanak sağlamıştır. Grass'ın nuvelde kullandığı anlatım tekniklerinin hem onun yazın sanatıyla örtüştüğü hem de kişilerin düşüncelerini ve ruhsal çözümlmelerini yaparken büyük kolaylıklar sağladığı saptanır. Özellikle anlatıcının içinde bulunduğu ruhsal durumun ve karşı karşıya kaldığı sorunların anlaşılması açısından bu teknikler büyük katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Günter Grass, Anlatım Teknikleri, Anlatı Sanatı.

Abstract

A technical Analysis of Crabwalk Novel by Günter Grass. This study is intended to detect narrative technique in Günter Grass Crabwalk and thus provide a different interpretation of the novel. Grass makes it possible for the events, facts and characters to leave effective impressions on reader with his techniques he used in the novel. It is realised that these narrative techniques both associate with Grass literary craftsmanship and help the reader to analyse characters thoughts and psychologies easily. These techniques especially enable the reader to understand the psychological states of the narrators and the problems they face.

Keywords: Günter Grass, Expression Techniques, Narrative Art.

GİRİŞ

Alman yazınının en önemli yazarlarından birisi olan Günter Grass'ın *Yengeç Yürüyüşü** (Im Krebsgang 2002) adlı nuvelinde anlatım tekniklerini ele alıp yorumlamaya geçmeden önce Grass'ın yapıtları ve onun anlatı

*Krebsgang adlı romanın Türkçe çevirisi bu çalışmada birincil kaynak olarak alınmıştır: GRASS, G. 2003: *Yengeç Yürüyüşü*, (çev. İlknur Özdemir), İstanbul: Can Yayınları 2. Baskı.

* GRASS, G. 2008: *Soğanı Soyarken*, (çev. İlknur Özdemir), İstanbul: Turkuvaz Yayıncılık.

sanatından söz etmenin yerinde olacağı kanısındayız. 20.Yüzyıl Nobel yazın ödülü sahiplerinden olan Günter Grass, son yapıtları *Yengeç Yürüyüşü*, *Soğanı Soyarken**, (Beim Häuten der Zwiebel 2006) ve *Die Box* (*Dunkelkammergeschichte*)* ile yazın dünyasında tekrar gündeme gelmeye başarmıştır. Nasyonal Sosyalizmin belleklerde bıraktığı izlerin ortaya çıkartılmasının peşinde koşan Günter Grass, bu izleri yazınsal bağlamda okura sunarak bu kez Almanlar için tabu sayılan bir konuyu ele almıştır.¹ *Yengeç Yürüyüşü* II. Dünya Savaşı sırasında Prusyalı göçmenleri taşıyan Alman Gustloff gemisinin bir Rus denizaltı tarafından batırılışının öyküsüdür. Grass, Almanların uzun yıllar bir tabu olarak gördükleri bu deniz faciası ile Alman tarihindeki Nasyonal Sosyalist dönemden bir kesiti okurla paylaşır. Böylece Grass, irdelediği sıra dışı konularla Alman yazın dünyasında bir kez daha kendisinden söz ettirir.

Yengeç Yürüyüşü'nün hangi yazınsal tür kapsamına girmesi gerektiği konusunda oldukça fazla yorum yapılmıştır. Gögebakan, Grass'a özgü yöntemlerle de olsa kronolojik bir sıra içerisinde izlenebilmesi gibi noktaların yapıta tarihsel roman damgası vurmaya olanak sağladığı kanısındadır.² Ancak *Yengeç Yürüyüşü*'nün olay örgüsündeki rastlantılar ve diğer romanlarıyla karşılaştırıldığında daha dar hacimli olması yapıtın bir nuvel olduğunu kanıtlar niteliktedir. Fakat romanın daha ilk sayfalarında bir nuvel olduğunun yazılmış olması dikkat çeker. Buradan hareketle yapıtın bir nuvel olduğu rahatlıkla söylenebilir. Düz yazınsal türlerin gurubuna giren Nuvel genel olarak bir 'Öykü' olarak adlandırılır. Yapıtın hangi türe uygun olduğu konusunda açıklamada bulunan Uyanık, *Yengeç Yürüyüşü*'nün bir tarihsel roman olduğu yönünde bir yorum yapar.³ Böylece *Yengeç Yürüyüşü*, yazarın diğer yapıtları içerisinde tek tarihsel olay üzerine kaleme alınmış bir çalışma olması nedeniyle özel bir konuma sahiptir.

Günter Grass'ın *Yengeç Yürüyüşü* nuvelinde en çok ve en etkili bir biçimde kullanılan anlatım tekniklerinden başlıcaları; Leitmotiv, geriye dönüş, iç monolog ve bilinç akımı teknikleridir. Grass'ın anlatı sanatını etkileyen en önemli kaynaklardan birisinin de onun estetik anlayışı olduğu söylenir. Yazarın gerçeği ele alırken sanatsallıktan ödün vermemesi ve seçtiği teknik

* GRASS, G. 2008: *Die Box (Dunkelkammergeschichte)*, Göttingen: Steidl Verlag.

¹ UYANIK, G. 2005: *Günter Grass'ın Yengeç Yürüyüşü Adlı Romanında Tarihsel Kişilikleri Anlatım Tutumu Eksenli Bir Yorumlama Denemesi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14. Sayı. 525.

² GÖĞEBAKAN, T. 2007: *Günter Grass'ın Yengeç Yürüyüşü adlı yapıtında Gerçeklik ve Kurmaca*, Erzurum: Eser ofset matbaacılık. 9.

³ UYANIK, G. 2005: 254.

öğelerle bunu yapması az önce sözü edilen estetik anlayışının sonucudur.

I. ROMANIN TEKNİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Düşünceyi anlatmanın en güzel yolunun sanat olduğu bilinir, ancak insanın düşündüklerini anlaşılır bir biçimde aktarabilmesinde ise anlatım biçiminin önemi büyüktür. Bu nedenle özgün bir yazınsal metin iyi bir biçimde aktarıldığı zaman özgünlüğünü koruyabilir. Sözü ettiğimiz bu anlatım biçimini Grass; roman ve anlatı sanatının tüm olanaklarından yararlanarak oluşturur. Ayrıca tartışma konusu olan birçok konuyu sıra dışı ve özgün yöntemleriyle buluşturmayı başarmıştır. Onun bu özgün tarzını kullandığı kesitler hemen hemen tüm yapıtlarında saptanabilir. Anlatı sanatı Grass'ın en kuvvetli yöntemlerinden biri olarak görülmektedir. Günter Grass'ın anlatı sanatı da tıpkı ele aldığı konular gibi sıra dışı bir görünüm sergiler. Onun bu bağlamda sık kullandığı grotesk ve ironinin anlatı sanatının temel belirleyeni olduğu kadar kurmaca ve gerçeklik de önemli bir yer tutar.⁴

Bir romanın genel yapısını şekillendiren en önemli öğelerden birisi anlatım diğeri de anlatıcıdır. *Yengeç Yürüyüşü'nde* ben anlatıcı olarak okuyucunun karşısına çıkan Paul'un görevi de okuyucuyu bilgilendiren anlatıcı kimliğini ortaya koymaktır. Romancının anlatıcı kimliği ile bu görevi yerine getirirken bir film, bir resim sunan konferansçı işlevi gördüğü ileri sürülür. Bu figürü Tekin, "yazar-anlatıcı" olarak tanımlamaktadır.⁵ Bu durumda romanın kurmaca dünyasında yerini almış olan anlatıcı Paul'un görevi, anlatmak olduğu öykü ile okuyucu arasındaki iletişimi kurmaktır. Bu aradaki bağlantıyı sağlarken; yazarın ona yüklemiş olduğu yeteneği ile bakış açısını da kullanır.

Romanın önemli figürlerinden olan ben anlatıcı Paul, yapının daha başında kendisinin yalnızca bir aracı olduğunu ve aslında onu denetleyen birinin olduğunu duyumsatır. O halde anlatıcının 'biri' diye sözünü ettiği kişinin Günter Grass olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum Grass'ın anlatıcılarının kendileriyle ilgili okurun kafasında birçok soru işareti bıraktığı şeklinde yorumlanmıştır.⁶ Bu tür bir anlatım tekniği ile karşılaşan okuyucu hangi yazı türü olursa olsun ben anlatımı gördüğünde olayı yaşamış bir kişinin varlığını hisseder. Anlatıcının olaya bakış açısı ile okuyucunun anlatılan olaydan anladıkları farklıdır. Birinci tekil şahıs zamiri (ben) kullanılmıyorsa, deneyimsiz okuyucu, öykünün yazar tarafından anlatıldığı

⁴ GÖĞEBAKAN, T. 2007: 4.

⁵ TEKİN, M. 2004: *Roman Sanatı*, İstanbul: Ötüken Yayınları. 22-23.

⁶ TATLICI, M.R. 2006: Günter Grass'ın Roman Dünyasına Teknik – Tematik Bir Yaklaşım, *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15. Sayı. 593.

yanılıgısına düşebilir.⁷ Özetlemek gerekirse, ‘ben’ romanda ortaya çıkan kurmaca bir anlatıcıyla, anlatılanın ayırt edilmesinde yaşanan çift taraflı bir çelişkiye yazarın da katılması diyebiliriz. Böyle bir kuralı izleyen zamir değişikliği “Bezugswechsel” (Durum değişikliği)⁸ olarak da tanımlanmaktadır. Yazar-anlatıcı ilişkisinde anlatıcının kendini ifade edebilmesi için, yazarın onu zorlamasına gereksinim duyar. Bu durumda yazar istediği için Paul, anlatıcı olarak öyküsünü anlatmaya başlar. Aşağıdaki alıntı, anlatıcı-yazar arasındaki ilişki yönünden önemli bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Ve şimdi yeniden birinin emrindeyim, ama en azından bir süre kendimden söz etmeyi bırakabilirim, Çünkü bu hikâye benden çok önce, yüzyılı aşkın bir süre önce, Mecklenburg’un başkenti Schwerin’de başladı; yedi gölün ortasında yer alan Schwerin, kartpostallarda en eski mahallesi Schelfstadt ve çok kuleli bir şato ile simgelenir, onca savaştan dış görünüşte sapsağlam çıkmıştır.⁹

Grass’ın bu yapıtta özellikle kullandığı bir tekniktir ‘yengeç gibi yürümek’. Bu konuya biraz daha açıklık getirmeye çalışırsak anlatıcının ‘yengeç gibi yürümek’ ile neyi vurgulamak istediği konusunda bir saptamada bulunmamız doğru olacaktır.

Yengeç yürüyüşünü bir metafor olarak kullanan Grass Alman tarihiyle Nasyonal Sosyalist dönemin bir kesitini ‘yengeç gibi yürüyerek’ anlatmaya çalışır.¹⁰ *Yengeç Yürüyüşü*’ndeki bu anlatımın ileri-geri hareketliliği kronolojik bir sıra içerisinde olmasına rağmen olayların iç içe geçmesi ile çapraz bir anlatım biçimine dönüşür. Başka bir deyişle bir yandan gerçek belgelere sık yer verilirken bir yandan da kurmaca olaylar araya girer. Böylece kurmaca öykünün yaşanmış gerçekliği tamamlama gibi bir işlevi üstlendiği görülür.¹¹

...Ama işe nasıl girişmem gerektiğini henüz bilemiyorum:
Bana öğretildiği gibi önce birinin, arkasından ötekinin

⁷ STEVICK, P. 2004: *Roman Teorisi*, (çeviri: Sevim Kantarcıoğlu), Ankara: Akçay Yayınları. 87.

⁸ BRANDT, W. 1996: *Erzähler, Erzählen, Erzähltes: Festschrift der Marburger Arbeitsgruppe narrativik für Rudolf Freudenberg zum 65. Geburtstag*, Stuttgart: Franz Steiner Verlag. 110.

⁹ GRASS, G. 2003: (Özdemir), 10.

¹⁰ DREYER, M. 2008: *Erinnern und Erzählen: Zeitgeschichte als literarisches Ereignis im Krebsgang vom Günter Grass*, München: Grin Verlag. 7.

¹¹ GÖĞEBAKAN, T. 2007: 100.

özgeçmişini mi dökeyim ortaya, yoksa zamanın içinde yan yan ve çaprazlama mı, hani şu, geri gidermiş gibi yaparken bacaklarını yana doğru açarak oldukça hızla öne doğru yol alan yengeçler gibi mi ilerlemeliyim...¹²

Anlatıcının “Ama henüz o noktaya gelmedik. İlerleyebilmek için bir kez daha geri geri yengeç yürüyüşüne başvurmam gerekir [...]”¹³ şeklindeki sözleri anlatıcının kronolojik anlatımı böldüğünü ve bir konudan bir başka konuya atlayarak zamansal olarak konular arasındaki geçişlerde geri dönüşler yaptığını kanıtlar.

Paul’ün *kişisel talihsizliğim* dediği kendi trajedisi aslında Alman tarihinin üstü örtülen olaylarına bir gönderme olarak algılanabilir. Böylece geçmişte üzerinde durulmamış bu olayları açıklığa kavuştururken bir ‘yengeç gibi yürüyeceğini’ ifade etmektedir.

Gemiyi, hava saldırıları sayılmazsa, bir dereceye kadar güvenlikte olduğu yerde bırakıp Yengeç Yürüyüşüyle kendi kişisel talihsizliğime dönüyorum şimdi.¹⁴

Bir yapıttaki anlatım teknikleri okura yazarın duyguları ve düşünceleri ile ilgili aktarımları en iyi biçimde iletir. Günter Grass *Yengeç Yürüyüşü*’nde birçok anlatım tekniğini bir arada kullanır. Geriye dönüş, Leitmotif, diyalog, iç çözümleme, iç monolog, bilinç akımı yazarın romanda ustaca kullandığı tekniklerdir.

Leitmotif tekniği, müzikten yazın dünyasına geçmiştir. Anlamli bir şekilde sürekli tekrar eden, temel motif, nakarat anlamına gelen sözcüktür. Yazınsal yapıtlarda oluşturulan figürlerin kişilik özelliklerini güçlendiren bir motif olarak karşımıza çıkar. Leitmotif, anlatıcının yapıttına ilişkin bir atmosferi daha etkili ve devamlı kılmak için kullandığı bir teknik olarak da tanımlanır.¹⁵

Grass’ın romanlarında odak noktaları oluşturan nesnelere hep insanlarla ilişkileri içinde yansıtılmıştır. *Yengeç Yürüyüşü*’nde Wilhelm Gustloff’un öldürülmesi ile adının bir yolcu gemisine verilmesi arasında böyle bir bağlantı kurulabilir. Böylece Gustloff gemisi için yapıtta adeta odak noktası durumunda olan bir nesnedir diyebiliriz. Çünkü Gustloff

¹² GRASS, G. 2003: (Özdemir), 11.

¹³ GRASS, G. 2003: (Özdemir), 121.

¹⁴ GRASS, G. 2003: (Özdemir), 100.

¹⁵ AYYILDIZ, M. BİRGÖREN H. 2005: *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, Ankara: Akçağ Yayınları. 759.

gemisi, yapıtın en önemli figürlerden biri olarak kendisini hissettirir. Ayrıca Gustloff gemisi Grass'ın *Yengeç Yürüyüşü*'nde kullandığı bir Leitmotif niteliğindedir.

Yukarıda Leitmotif'in tanımını yaparken belirttiğimiz olay örgüsündeki 'atmosferi daha etkili ve devamlı kılmak' için yazar 'yengeç gibi yürümeyi' bir Leitmotif olarak ele alır. Yapıtı incelediğimizde baştan sona anlatıcının 'yengeç gibi yürüyerek' raporunu yani olay örgüsünü nasıl anlattığına tanık oluruz.

Yengeç Yürüyüşü'nde sürekli tırnak içinde yazılmış olarak tekrar eden 'şehit', sözcüğü de bir Leitmotif örneği olarak değerlendirilebilir.

İsteyerek ya da istemeyerek yapmış olsun, Schwerin'li adamı Nasyonal Sosyalist hareketin 'Şehit'i ve Odesa'lı genci de Baltık Kızıl Bayrak Filosu'nun Kahramanı konumuna getirdiği için sonsuza kadar yargılanacaktır o kişi.¹⁶

Geriye dönüş tekniği (Flashback): Sinema sanatından edebiyata uyarlanmış olan zaman kurgusuyla ilgili bir tekniktir. Anlatıcı, şimdiki zamandan önceki zamanlara giderek kahramanının geçmişinde meydana gelmiş bir/birkaç olayı anımsatır.¹⁷

Grass, bu konudaki çeşitli çalışmaları ile geriye dönüş tekniğini farklı boyutlara taşımıştır. Grass'ın *Das Treffen in Telgte** öyküsü Otuz Yıl Savaşları'nın sonunda Barock dönemi şairlerinin (Barock-Dichter) kültürel çöküşe karşı tepkilerinden söz eder. Öykünün daha ilk cümlesinden geçmişle-gelecek arasında bir paradoksun var olduğu duyumsatılır. *Gestern wird sein, was morgen gewesen ist.*¹⁸ Buradaki zıtlığı Grass, kendi bulmuş olduğu 'Vergegenkunft'¹⁹ tanımlaması ile açıklamaya çalışmıştır. Farklı zamanlara yayılabilen bu anlatım tekniği Grass'ın kendisi tarafından ilk kez *Kopfgeburt*en yapıtında kullanılmıştır²⁰ Zaten absürtlüğü seven bir yazar olan Grass 'Vergegenkunft' kavramı hakkında "sadece geriye dönüşü ele

¹⁶ GRASS, G. 2003: (Özdemir), 17.

¹⁷ KARADUMAN, M. 2012: Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Turkey, Volume 7/1. 1384.

* NEUHAUS, V.-HERMES, D. 1997: Günter Grass *Das Treffen in Telgte, Eine Erzählung, Werkausgabe*, Göttingen: (Hg.) Band 9, Hers. Von Claudia Mayer-Iswandy Steidl, 1997.

¹⁸ GRASS, G. 1997: 7.

¹⁹ SOPRONI, Z. 2011: *Erzählen in Ost und West: Intertextualität bei Irmtraud Morgner und Günter Grass*, Berlin: Frank & Timme GmbH Verlag. 27.

²⁰ GRASS, G. 1997: 27.

almanın yanında geçmişte gelecekte, geleceği de geçmişte belirginleştirmek” olarak açıklama yapmıştır.²¹

Yengeç Yürüyüşü nuvelinde sık sık geriye dönüş tekniği ile olayların aktarıldığını görüyoruz. Bu tekniğin kullanımı ile görüp, yaşananlar anlatılırken bir yandan kahramanlarla ilgili önemli yaşantılar yansıtılır ve geçmişe dönüşlerle zaman kurgusunu genişletme yoluna gidilmektedir.²² Romandaki zaman kavramını araştırınca, yazarın yansıtmış olduğu dünyanın içine girerek, onun psikolojik durumunun çözümü gerçekleşir. Bir romandaki ilerleme gözlendiğinde bu aynı zamanda romandaki zamanın ilerliyor olması anlamına gelmez. Roman anlatımı ele alındığında birden fazla zaman bölümü karşımıza çıkar.

Geriye dönüş tekniği ile önceki yıllarda yaşanmış olaylara geri dönülebilir. *Yengeç Yürüyüşü*’ndeki geriye dönüş tekniği başarılı bir biçimde verilmiştir. Anlatımda sürekli şimdiki zamandan geçmişe, geçmişten şimdiki zamana dönüşler vardır.

"Peki, neden şimdi?" dedi 'biri'; bu konuşan ben değilim. Şimdi; çünkü annem bana durmadan... Çünkü ben o zamanki gibi, çığlık suyun üzerine yayıldığında bağırdığım gibi bağırmak istemiştim, ama becerememişim... Çünkü hakikat, üç satırı geçmez... Çünkü ancak şimdi...²³

İç monolog* (Innerer Monolog)²⁴ olarak tanımlanmakta olan bu anlatım biçimi kişisel bir anlatım durumu için vazgeçilemezdir. Aynı zamanda herhangi bir yazındaki figürün düşüncelerini bu yolla doğrudan öğrenmenin olanaklı olduğu önemli bir tekniktir. Ben anlatıcı (Ich-Erzähler), iç monolog (Innerer Monolog) ve yaşanan söylemin* ((Erlebte Rede)²⁵ modern romanda ortaya çıkmasının nedeni, psikolojik çözümlemeyle

²¹ GRASS, G. 1997: 27.

²² AYTAÇ, G. 1999: *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*, Ankara: Gündoğan Yayınları 2. Baskı. 47.

²³ GRASS, G. 2003: (Özdemir), 9.

* **İç monolog:** (Bilinç Akımı) Bu anlatım biçimi, kişisel anlatım durumunda öne çıkar. İç monolog genelde düşündü (dachte er) ile başlar ya da biter. İç monoloğun kişisel anlatım tutumunu verdiği modern roman için daha önemli konuşma şekli.

²⁴ GUTZEN, D. 1998: *Yazınbilime Giriş*, (çev.) Tatlıcı, M. Rıdvan., Bağ, Şener, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen –Edebiyat Fakültesi yayınları. 14-15.

* **Yaşanan söylem:** (Erlebte Rede) olarak betimlenir. İç monoloğun ve yaşanan söylem modern romanda sıkça ortaya çıkması psikolojik çözümlemeye olan eğilimle ilintilidir.

²⁵ GUTZEN, D. 1998: (Tatlıcı, Bağ,) 14-15.

ilgilidir. Bu yöntemle kişilerin iç yansımaları çözümlenir.

Yengeç Yürüyüşü'nde Günter Grass, James Joyce ile başlayan iç monolog tekniğiyle Avrupa çapında öncü olan Arthur Schnitzler'in izini sürmüştür. Anlatıcı Paul roman boyunca kendi kendine konuşur.

Hangi sigarayı içiyordu acaba? Juno mu içiyordu, yuvarlaklığı efsane haline gelmiş şu ünlü sigarayı mı yoksa yassı Şark mı? Ya da moda uyup ağız kısmı yaldızlı olanlardan mı? Onun sigara içerken çekilmiş hiçbir fotoğrafı yok [...]²⁶

Paul'un iç konuşmalarıyla ilgili bu alıntıda, oğlu doğduktan sonra yaşamına giren değişiklikler onu kaygılandırır. Kendi kendine düşündüğü ve adeta kendisiyle bir iç hesaplaşma yaşadığı bu cümlelerden onun bazı değişiklikler yapma kararı aldığını anlayabiliriz. Anlatıcının hayatını artık ev erkeği olarak geçireceğini düşünmesi onun daha önceki yaşamının tersine bir kişi olmak istediğini açıklar niteliktedir.

Yaygaracı bebek doğar doğmaz geleceğin öğretmeni yeniden öğrenim hayatına döner dönmez birden gözlerim açılıverdi: Bundan böyle fazla bir şey bekleme! Bundan böyle hayatın ev erkeği olarak çocuk bezi değiştirmekle ve elektrikli süpürgeyle evi temizlemekle geçecek. Burnu büyüklük yok artık! Otuz beşine gelip saçları dökülmeye başlayan biri kendisine bir çocuk yamanmasına göz yumuyorsa artık iflah olmaz demektir. Aşk da ne demek! Aşk ancak yetmiş yaşından sonra bir daha yaşanır, ama o zamanda hiçbir yanın çalışmaz.²⁷

Bilinç akışı (Bewusstseinsstrom); herhangi bir yazıda geçen bir karakterin, duygu, düşünce ve zihinsel süreçlerinin düzensiz olarak bir iç konuşma şeklinde verilmesidir. Bu teknikte önemli olan bilinçle bilinçaltının zaman içindeki yolculukları ve yazıya aktarılma şeklidir. Modernist yazarın, soyut dünyada ve zamanın içinde istediği gibi dolaşabilmesini sağlayan kurgusal buluşların başında bilinç akımı (Bewusstseinsstrom / stream of consciousness) tekniği gelir.²⁸ Bilinç akımını, Virginia Woolf, çağdaşları James Joyce ile William Faulkner'le birlikte geleneksel romanın dışında ele almıştır. Bu tekniği Ulysses adlı

²⁶ GRASS, G. 2003: (Özdemir), 26-27.

²⁷ GRASS, G. 2003: (Özdemir), 49.

²⁸ ECEVİT, Y. 2002: *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.43.

romanında ilk kez kullanan James Joyce'dir. Türk Edebiyatında ise bilinç akımı tekniğini başarıyla kullanan yazarların başında Tutunamayanlar yapıtı ile Oğuz Atay gelir.

Yengeç Yürüyüşü nuvelinde bilinç akışı tekniğini genelde anlatıcı Paul'un düşüncelerinin ve ruhsal çözümlerinin yoğun olduğu kesitlerde görebiliriz.

Ancak bir saatli bomba gibi tıklayan bir düşünce, ne kadar üstünü örtmeye çabalasam da sesini duyuruyordu: Aylardır burada... Benim oğlum olabilir o, yo, kesin benim oğlum, bu Konrad... Bunun gerisinde Konny var...²⁹

SONUÇ

Günter Grass'ın ağırlıklı olarak kullandığı anlatım tekniklerinin kişiler ve ruh çözümleri üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Yazarın, figürleri gerçekçi bir biçimde tanıtılabilmek için düşünce dünyalarını iyi bilmek adına anlatım tekniklerine başvurduğu kesitler oldukça fazladır. *Yengeç Yürüyüşü*'nde çizilen toplumsal panorama aynı zamanda kişilerin karakteristik özelliklerine de yansıtılmıştır. Yapıtta ele alınan kişilerin ruhsal çözümlerinin oldukça fazla olduğu dikkat çeker. Grass, yarattığı roman kişilerini ve onlarla ilgili duygu ve düşüncelerini çok açık bir biçimde okura yansıtmayı başarmıştır. Yazarın önceki romanlarından alışık olunan sıra dışı ve birtakım doğaüstü güçlere sahip olan *Teneke Trampet*'deki Oskar*; Katz und Maus'daki Mahlke* gibi kahramanlarını bu yapıtta bulmak olanaksızdır. Buna rağmen Grass, anlatım tekniklerinin kullanımı ile bu açığı kapatır ve *Yengeç Yürüyüşü*'nün bir anda diğer yapıtları kadar ses getirmesini başarır.

KAYNAKLAR

- AYTAÇ, G. 1999: **Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler**, Ankara: Gündoğan Yayınları 2. Baskı.
- AYYILDIZ, M./ Birgören H. 2005: **Edebiyat Bilgi ve Teorileri**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- BRANDT, W. 1996: **Erzähler, Erzählen, Erzähltes: Festschrift der Marburger Arbeitsgruppe narrativik für Rudolf Freudenberg zum 65. Geburtstag**, Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- DREYER, M. 2008: **Erinnern und Erzählen: Zeitgeschichte als literarisches Ereignis im Krebsgang vom Günter Grass**, München: Grin Verlag.
- ECEVİT, Y. 2002: **Türk Romanında Postmodernist Açılımlar**, İstanbul: İletişim

²⁹ GRASS, G. 2003: (Özdemir), 83.

* GRASS, G. 2000: *Teneke Trampet*, (Kamuran Şipal), İstanbul: Gendaş Yayınları.

* GRASS, G. 2002: *Kedi ve Fare*, (Oğuz Tarihmen), İstanbul: Gendaş Yayınları.

- Yayınları.
- NEUHAUS,V.-HERMES, D. 1997: **Günter Grass Das Treffen in Telgte, Eine Erzählung, Werkausgabe** Band 9, Hers. Von Claudia Mayer- Iswandy, Göttingen: Steidl.
- GRASS, G. 2000: **Teneke Trampet**,(çev. Kamuran Şipal), İstanbul: Gendaş Yayınları.
- GRASS, G. 2002: **Kedi ve Fare**, (çev. Oğuz Tarihmen), İstanbul: Gendaş Yayınları.
- GRASS, G. 2003: **Yengeç Yürüyüşü**, Çev.: İlknur Özdemir, Can Yayınları, Basım 2, İstanbul,
- GRASS, G. 2008: **Die Box (Dunkelkammergeschichten)**, Steidl Verlag,Göttingen.
- GRASS, G. 2008: **Soğanı Soyarken**,Çev: İlknur Özdemir, Turkuvaz Yayıncılık, İstanbul.
- GÖĞEBAKAN, T. 2007: **Günter Grass'ın Yengeç Yürüyüşü adlı yapıtında Gerçeklik ve Kurmaca**, Erzurum: Eser ofset matbaacılık.
- GUTZEN, D. 1998: **Yazınbilime Giriş**, Türkçesi: M. Rıdvan Tatlıcı –Şener Bağ, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen –Edebiyat Fakültesi yayınları.
- KARADUMAN, M. 2012: **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Turkey, Volume 7/1, s. 1119-1131.
- UYANIK, G. 2005: **Günter Grass'ın Yengeç Yürüyüşü Adlı Romanında Tarihsel Kişilikleri Anlatım Tutumu Eksenli Bir Yorumlama Denemesi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14. Sayı, s. 522-528.
- TATLICI, M.R. 2006: **Günter Grass'ın Roman Dünyasına Teknik – Tematik Bir Yaklaşım**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15. Sayı, s. 590-594.
- TEKİN, M. 2004: **Roman Sanatı**: İstanbul: Ötüken Yay.
- SOPRONI, Z. 2011: **Erzählen in Ost und West: Intertextualität bei Irmtraud Morgner und Günter Grass**, Berlin: Frank & Timme GmbH Verlag.
- STEVICK, P. 2004: **Roman Teorisi**, (Çev.: Sevim Kantarcıoğlu), Ankara: Akçağ Yayınları.